

egy vizenyős területbe, egy egykori vízfolyás (Maros egykori fattyúága) részben feltöltődött, de lényegesen alacsonyabb térszínébe megy át. A lelőhely ÉK-i felét 2008-ban az M43 autópálya építéséhez kapcsolódóan épülő Makót elkerülő út nyomvonalának megelőző feltárási munkálatai során már kutattuk (M43-29).

2009. augusztus 10. és szeptember 11. között 83 objektumot különítettünk el a feltárt 8036 m²-en. A lelőhely határait Ny, ÉNy és D-i irányban rögzítettük, DK felől azonban összeér a 2. lelőhellyel (Mikócsa-halom). A feltárt területen három régészeti korszak jelenségeivel találkoztunk. A Makó-kultúrát egy gödör képviselte. A lelőhelyen a szarmata kor objektumai domináltak, a leletanyag nélküli, ismeretlen korú objektumok nagyrésze is valószínűleg ide sorolható. Az objektumok között félig földbe mélyített házak (köztük az egyik falalapárkos), gödrök és kopolyakutak voltak. Egy gödörben gödörhulla maradványait találtuk. Az Árpád-kort kevés objektum képviselte: biztosan e korszakba sorolható egy bevájt kemencés épület és egy előtérgödörös külső kemence.

Ipari Park 3. (KÖH 60064): A lelőhely a városból ki-vezető Királyhegyesi műúttól D-re, a műút és a vasútvonal szögletében, a Mikócsa-halomtól mintegy 300 m-re NyÉNy-ra helyezkedik el. A területet régi meanderek, holtágak (Maros egykori fattyúága) ma már vizenyős-nádasos völgyei tagolják. E mély fekvésű medrekből alacsonyabb-magasabb, többé-kevésbé egymással is összefüggő löszös-homokos házak emelkednek ki. A 3. lelőhely egy ilyen, NyÉNy-KDK-i irányú dombháton húzódik. A lelőhely DK-i irányban összeér a 2. lelőhellyel (Mikócsa-halom).

2009. augusztus 10–19. és október 19.–november 6. között 17 210 m²-t tártunk fel. A lelőhely É-i, Ny-i, D-i és K-i szélét megtaláltuk, ÉK-i oldalán azonban egy mély, vízállásos területen és annak ÉK-i magasabb partján is tovább folytatódik. Ezen a részen kutatóárokokkal lehatároltuk a lelőhely szélét, de a feltárást csak a következő évben végezzük.

A területen összesen 79 objektumot dokumentáltunk. Az őskort egyetlen gödör képviseli. Ugyancsak egyetlen árokból került elő szarmata kori leletanyag. Az objektumok túlnyomó többsége a késő avar korból származik. A telepjelenségek elszórtan, ill. inkább csoportokban helyezkedtek el. Gödrök, házak, árkok és külső kemencék kerültek elő.

Talán a legérdekesebb településrészlet egy hármaskülső kemencecsoport, amelyet a lelőhely É-i szélét képező mocsaras terület lejtőjén találtunk. Két kemencének megegyezett a szerkezete: Ny felé volt a sütőkemence rész, a másik oldalon az előtérgödör, amelyben legalább egy fekete faszenes betöltésű hamusgödör is elkülönült. A harmadik esetében K-en alakították ki a sütőkemencét, salakokból álló hőtartó réteggel.

A feltárás során a Móra Ferenc Múzeum szakmai alvállalkozója az Ásatárs Kft. volt.

BALOGH CSILLA

322. Makó, Mikócsa-halom

(Csongrád megye) R, B, Sza, A, Á

Ipari Park 2. (KÖH 60060): A lelőhely a Mikócsa-halom lábánál helyezkedik el; DNy-i szélét egy vízállásos terület, egy Maros-fattyúág képezi, K-i széle felhúzódik a Mikócsa-halomra, É-on összeér az 1. lelőhellyel, Ny-on a 3., és D-en feltehetően a 4. lelőhellyel.

2009. augusztus 10. és szeptember 15. között 7596 m²-en 150 régészeti objektumot tártunk fel. A lelőhely több-korszakos, rendkívül intenzív. A legkorábbi emberi megtelepedésre utaló nyomok a kora bronzkorra (Kr. e. 27–23. sz.) tehető, melyet a Makó-kultúra 9 gödre képviselt. Néhány gödör és egy urnasír biztosan, s három korhasztásos sír valószínűleg a késő bronzkorba (Kr. e. 1500–1300), a halomsíros kultúra időszakába sorolható. A római kort a lelőhelyen egy Kr. u. 4. századra keltezhető település 6 objektuma (1 ház és 5 gödör) és egy Kr. u. 3–4. századra tehető temető képviselte. Összesen 19 sírt tártunk fel, melyek között árokkeretesek és sima aknasírok is voltak. A sírok egy része rabolt volt, de még ezekben is több esetben üveg- és kerámiaedények, ékszerek maradtak vissza. Végezetül a lelőhelyen feltártunk néhány Árpád-kori objektumot (2 ház, 4 gödör, 1 külső kemence), melyek elszórtan helyezkedtek el.

Ipari Park 4. (KÖH 60082): Az Ipari Park 1. ütem területén, annak K-i részén található egy kiemelkedő dombháton, a Mikócsa-halomtól DNy-ra kb. 150 m-re. A lelőhelyet D-ről és Ny-ról egy egykori vízfolyás völgye övezi. 2009. augusztus 13–26. között végeztünk próbafeltárást, 1022 m²-en 38 objektum került elő. A lelőhely határait egyik irányban sem értük el. Három régészeti korszak jelenségeivel találkoztunk. A rézkort, a bodrogkeresztúri kultúrát nagyrészt közepes vagy nagy kiterjedésű, amorf alakú anyagnyerő gödrök képviselték. A kora bronzkori Makó-kultúrához 3 objektum, köztük egy kemence sorolható; 23 objektumból jellegtelen őskori anyag került elő. A szelvény D-i részén egy avar kori gyermeksírről került elő, edénymelléklettel és részleges birkatemetkezéssel.

A feltárások során a Móra Ferenc Múzeum szakmai alvállalkozója az Ásatárs Kft. volt.

BALOGH CSILLA

323. Makó, Mikócsai járandó, vasútmente (KÖH 60085)

(Csongrád megye) Ő

A lelőhely a Makótól K-re létesülő Ipari Park 1. ütem DNy-i szögletében, egy egykori Maros-fattyúág által teljesen körbevett, háromszög alakú dombon terül el. A területen végzett régészeti terepbejárás során szórvány, jellegtelen őskori edénytöredék került elő innen. 2009. augusztus 16. és november 8. között próbafeltárást végeztünk. A domb DK-i lejtőjén, ahol az edénytöredék előkerült egy 200 m²-es szondát nyitottunk, amely negatív volt. Ezután a domb körül húzódnó meder felől a dombtető felé haladva 5 méterenként kutatóárokot

húztunk, s mindegyiket ott hagytuk fel, ahol az első objektum jelentkezett. A kutatóárkokkal egy 7000 m² kiterjedésű lelőhelyet határoltunk le. A megelőző feltárást 2010-ben végezzük.

A kutatás során a Móra Ferenc Múzeum szakmai alvállalkozója az Ásatárs Kft volt.

BALOGH CSILLA

324. Makó, Paku E.-tanya (KÖH 71859)

(Csongrád megye) Sza

2009. július 15–23. között a Magyar–Román gázszállító vezeték építése kapcsán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai feltárást végeztek Makótól ÉK-re, a Rákosi Járandó nevű határrészben, az egykori Paku E.-tanyától 200 m-re DNy-ra, a módosított nyomvonal 30+250 és 29+750 km-szelvényei között található lelőhelyen (MOL-45). A felárt 539 m² felületen 34 régészeti jelenséget különítettünk el, amelyhez végül 28 objektumot rendeltünk. A feltárt településrészlet objektumai kizárólag a szarmata korszakhoz köthetők. Az egykori megtelepedést a szelvényben 24 nagyméretű gödör és 3 földbe mélyített, lejárt padlójú ház részlete jelezte. A vermek zömét méhkas alakúra, ritkán tálszerűre ásták, azokból gazdag leletanyag került elő, köztük néhány ritka edényformával (hordó alakú edény, árkolt falú tál). A korongolt kerámiaira jellemző a sötétszürke és felfényezett, besimított mintával díszített felület. A fazekak soványítása többnyire csillámos-szemcsés anyagú, több esetben vonalköteg és fésűs bebökődés látható külső oldalukon. Néhány gödör betöltését szinte csak fémsalak adta, amely a közelben végzett kohászati tevékenység egyértelmű jele. A településen a helyi készítésű leletek mellett több római eredetű tárgy is előkerült. A leletanyag alapján a települészet a 4–5. századra keltezhető.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Benedek András, Nagy Norbert, Takács Gábor technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

325. Makó, Pap-hát

(Csongrád megye) B, Ő?, LT, Sza, A, Á

A Magyar–Román gázszállító vezeték nyomvonalára eső lelőhelyeken a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai több ütemben végeztek megelőző feltárást.

MOL-19 (KÖH 42450): A lelőhely Makótól É-ra mintegy 1,5 km-re fekszik, a Sóstó nevű egykori érmedertől ÉNy-ra 450 m-re, egy hosszan elnyúló, ÉK–DNy irányú, alacsony földhátan. 2009. április 27. és május 27. között a lelőhely D-i részén, összesen 289 m²-en a sárga, enyhén agyagos, homokos altalajon 15 objektum folytja rajzolódott ki a nyelés alkalmával. A feltárt 17 stratigráfiai egység között 8 sír, 5 gödör, 3 árok és egy

körárok volt, melyek közül 10 szarmata kori, 2 késő szarmata kori, míg 4 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A 8, megközelítőleg D–É tájolású, hosszúkás téglalap alakú, szarmata kori sír egymástól 5–10 m-re került elő. A temető K-i szélén fekvő sírtól 8 m-re K-re egy körárok részlete is jelentkezett, mely valószínűleg egy a nyomvonalon kívül eső temetkezéshez tartozhatott. A körárokból korongolt, szürke edényhez tartozó töredékek kerültek elő, ill. DNy-i részére egy másik sírt is ráástak.

A temetkezések közül 4 részlegesen, egy pedig teljesen rablott volt; a bolygatások a koponya és a mellkas közötti részre irányultak. Öt sírban gyöngyökkel kivarrt ruhában eltemetett nők vázait, 2 sírban felnőtt férfiak maradványait bontottuk ki. Az elhunytak mellé használati (pl. orsógomb, vastű, vaskés) és viseleti tárgyaikat (pl. fibula, gyöngy nyaklánc, gyöngy karék, karperec, torques, övkarika), ill. lábuk mellé a túlvilági útra szánt ételt tartalmazó edényeket is helyeztek. Koporsóra utaló maradványokat nem figyeltünk meg, de több esetben, a karok elhelyezkedése alapján halotti lepel alkalmazására lehetett következtetni.

A településobjektumokat, az ovális alakú gödröket és az É–D vagy Ny–K irányú árkokat a lelőhely K-i részén tártuk fel. Betöltésükből jellegzetes késő szarmata, apró kavicsal soványított, lassúkorongolt fazék-, ill. szürke, gyorskorongolt oldaltöredékek kerültek elő. Az ismeretlen korú objektumok a feltárt felület Ny-i részén koncentráálódtak.

MOL-18 (KÖH 42446): A lelőhely Makótól 1,5 km-re É-ra, a papháti iskola helyétől 300 m-re ÉNy-ra, egy hosszú, É–D irányú földhát ÉNy-i szélén terül el. Április 20–22. között kutattunk. A lelőhely eredetileg kijelölt területe 55 m hosszú volt, de a humuszolás során előkerült objektumok eloszlása alapján a MOL-17. és a MOL-18. lelőhelyeket összenyitottuk. A sárgásbarna, agyagos altalajon egyenletes sűrűségben 5 objektum folytja jelentkezett, a feltárt 6 stratigráfiai egység között 4 árok és 2 gödör volt, melyek közül 2 feltételesen őskorinak határozható meg, míg 4 keltezhető leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A 2 feltételesen őskori, É–D irányú árok egymástól 30 m-re feküdt. Betöltésükben főként állatcsont, ill. rendkívül kevés, kézzel formált edénytöredék került elő. A korhatározó leletanyaggal nem rendelkező telepobjektumok közül egy ÉNy–DK irányú árok a lelőhely K-i szélén húzódott. A másik 3 objektum kerek, egyenesen szűkülő vagy egyenesen bővülő falú gödör volt.

MOL-17 (KÖH 42444): A lelőhely É-i részén április 21–28. között dolgoztunk. Az ÉK–DNy irányú, 5 m széles és összesen 122 m hosszú nyomvonalszakaszon a sárga, olykor világosbarna, agyagos altalajon egyenletes sűrűségben 18 objektum folytja rajzolódott ki a nyelés során. A 25 stratigráfiai egység között 10 árok, 7 cölöphely, 5 gödör, egy ház, egy kemence és egy sütőfelület volt, melyek közül 2 őskori (?), 7 szarmata, 16 pedig korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.